

Allah'ın isimleri

Soru: Allah'ın esmâ ve sıfatlarına inanıyoruz. Fakat bunların ne demek olduğunu bilmiyoruz. Açıklar mısınız?

Esmâ kelimesi, isimler mânâsına gelir. Zılliyyet (gölge) plânında bizim isimlerimiz olduğu gibi, asliyyet kaydıyla Yüce Allah'ın da (celle celâluhu) isimleri vardır. Ancak bizim ismimizi anne-babamız veya hocalarımız koyar. Allah'ın isimleri ise “şuunat-ı Zâtiye”sinin gereği bizzat Kendisi tarafından verilmiş ve söylenmiş ve bazıları bize de bildirilmiştir. Evet, Cenab-ı Hak, bu isimlerin bir kısmını peygamberlere bildirmiş, bazılarını da bildirmemiştir. Ama peygamberlerin hemen hepsine bir kısım isimleri mutlaka vahyetmiş fakat bunların bütünü bir peygambere bildirmemiştir. Allah'ın öyle isimleri vardır ki, –bu bilgiyi Efendimiz'den öğreniyoruz– Cenab-ı Hak, bu isimleri kenz-i mahfî gibi Kendi nezd-i ehadiyetinde muhafaza etmiş, hiç kimseye onları söylememiştir.^[1] O isimler bazı şuunat-ı ilâhiyenin sırlı anahtarları mahiyetindedir. Onları sadece Allah bilir ve ahirette eşyanın hakikati inkişaf edince Cenab-ı Hak –inşâallah– bizi de onlara muttali kılar, biz de Rabbimizi esmâsıyla tam tanıma irfanına ereriz.

Yukarıdaki parağrafta anlatılan hakikati daha iyi kavramak için bir misal arz etmek istiyorum. Şöyle ki, insanlar kendi mârifet ve hünerlerinden dolayı bazı isimler alırlar. Mesela, çok iyi resim yapan, âdeta çizgileri ve renkleri konuşturan bir insan düşünelim. Aynı zamanda bu insan, bir de heykeltıraş olsun. Bunların yanında o kimse bütün güzel sanatlara karşı da fevkalâde âşina bulunsun; mesela kalemi eline aldığı zaman hat üstadlarının kendisiyle yarışamayacağı güzellikte yazı yığmaları yapıyor olsun. (Malum olduğu üzere Kur'ân hattında yazı yazma başlı başına bir sanattır ki, o kendi devrinde alkışlanmış, bugün de müzelerimizde hâlâ o sanattan anlayanları hayran hayran kendisine baktırmaktadır.) Yine aynı zat, fevkalâde arabesk sanat yapabilecek kadar farklı bir çizgi sergilesin; daha ötesinde, kubbelere farklı kombinezonlar işleyebilecek bir sanata âşina bulunsun; bulunsun ve fevkalâde sütun başları işlesin, mermeri, peynir oyar gibi oysun ve oraya her türlü hakâiki hakketsin. Bütün bunların yanında bu zat dülgerlik işinde mahir olsun; ağaca en güzel şeyler işlesin, öyle güzel kakmalar yapsın ki aradan asırlar geçse de yaptığı şeyler asla renk atmasın... Selçuklu sanatlarında görmüş olduğumuz gibi sanata âşina olanları hayret ve hayranlık içinde bıraksın.

Bunun gibi daha pek çok sanat sıralayabiliriz. Biz şimdi bu kabiliyetlerin bütünü'nün bir insanda bulunduğunu farz edelim ve onu isimlendirmeye çalışalım. Bu zatın resim yapma kabiliyetinden dolayı biz ona “ressam” diyerek bir isim takarız. Zira kabiliyetler fiil plânında kendisini gösterdiğinde görüp izleyenler ona bir isim takarlar. Ancak bu zata ressam adını takmak, annenin babanın taktığı ad gibi değildir. Bu ad, realiteye tıpatıp uygun bir addır ve o şahsın içinde bulunan hakikatin bizi öyle bir ad koymaya zorlamasının ifadesidir. Aynen bunun gibi, iyi heykel yapana heykeltıraş, ağaca şekil verene dülger veya marangoz isimlerini veririz. Herhâlde bu açıklamalardan, anne-babanın taktığı ad ile insanın kabiliyet ve istidadına takılan adların farklılığı anlaşılacaktır.

Şimdi kâinatta binbir şe'nin (iş ve icraat) sahibi, çiçekte bir sanat, insan yapısında bir harikulâdelik, kâinatın yapılaşında baş döndüren yaratıcılığıyla öyle bir Zât var ki, işte o Zât Allah'tır. Çeşitli itibarat ve şe'n-i Rubûbiyetiyle kendini ifade eden Hazreti Allah (celle celâluhu), böylece binbir şe'nine mukabil binbir adet esmâsıyla kendini göstermiş ve tanıttırmış olmaktadır. Mesela simamıza baktığımızda, Allah, “Musavviru'l-vücu'h”tur (yüzleri çok güzel

bir biçimde yaratan) deriz. Evet Allah, yüzümüze öyle hatlar ve çizgiler koymuştur ki, biz bunlardan bir tanesini değiştirsek yüzün tenâsübünü bozarız. Bir çiçeğe baktığımızda Allah'ın çiçeğin suretini çok mükemmel resmettiğini, çiçeğin bir cemal gamzettiğini görür ve Allah, "Mücemmilü'l-ezhar" (Çiçekleri güzelleştiren, onlara cemal veren) "Cemil-i ale'l-ıtlak"tır deriz. Örnekleri çoğaltmak mümkündür. Bütün bunlar, eşya ve hâdiseler içinde hep parıldayıp durmaktadır.

Cenab-ı Hak, Kur'ân'da zikrettiği esmâ-i hüsnâsı ile fezlekeler hâlinde eşya ve hâdiselerin içindeki gizli kapıları bize açmaktadır. Bu sayede bizler de Allah'ın talim ettiği esmâ mevzuunda, belli ölçüde de olsa, malumat sahibi olmaktayız. Öyleyse esmâ bütün kâinatta eşya ve hâdiseler olarak rengârenk ve çeşit çeşit akan hâdiselerden her birerlerinin dalgalanmasına mukabil bu dalgalanmayı meydana getiren şe'n-i Rubûbiyetin, –tabir caizse– mukaddes bir keyfiyetin adıdır ki bu, Zât'ında vardır ve Allah bunu bize talim etmiştir. Biz bu mevcuda tercüman olur ve *"Allah'tır gerçek ilâh! O'ndan başka yoktur ilâh. O (celle celâluhu), görünmeyen ve görünen her şeyi bilir. O Rahman'dır, Rahîm'dir. Allah'tır gerçek ilâh, O'ndan başka yoktur ilâh. O Melik'tir, Kuddûs'tür, Selâm'dır, Mü'min'dir, Müheymin'dir, Azîz'dir, Cebbâr'dır, Mütekebbir'dir. Allah, müşriklerin iddialarından münezze ve yücedir. Allah o gerçek ilâhtır ki, O Hâlık'tır, Bârî'dir, Musavvir'dir... Hâsılı, en güzel isimler ve vasıflar O'nundur. Göklerde ne var, yerde ne varsa hepsi O'nu tesbih ve tenzih eder. O, Azîz'dir, Hakîm'dir."* (Haşr sûresi, 59/22-24) deriz. İşte bunlar bir kısım esmâ-i ilâhiyedir. Allah, esmâsıyla malum, sıfatlarıyla muhat, Zât'ıyla mevcud-u meçhuldür. Esmâ-i ilâhiye sıfatlara, sıfatlar ise şe'n-i Rubûbiyete dayanır.

Mesela Allah, "Kâdir – gücü yetendir." Bu, kudrete dayanır. Allah'ın "gücü yetme" sıfatı vardır. Bu da ondaki bir şe'ne delâlet eder, bakar. Bizdeki kabiliyetler, şe'ne, gölge türü bir misaldir. Aslında, Allah'ta bulunan evsafa kabiliyet denilemez. Zira o, mukaddes bir şe'ndir.

[1] Ahmed İbn Hanbel, el-Müsned 1/391, 452; İbn Hibbân, es-Sahîh 3/253; el-Hâkim, el-Müstedrek 1/690.

- 25 Haziran 2015 tarihinde hazırlandı.

- Yazdır